

France Prešeren

Krst pri Savici

A: Dnevnik branja

Obnova	Komentarji
<p>Prešernova zgodovinsko-epska pesnitev <i>Krst pri Savici</i> je razdeljena na tri dele, in sicer posvetilni sonet Matiji Čopu, uvod in krst.</p> <p>V posvetilnem sonetu je izraženo Prešernovo prijateljstvo z Matijo Čopom. Ugotavlja kako kratko je življenje, ter se jezi nad dejstvom, da je njegov prijatelj umrl pri tako mladih letih. Jasno je tudi, da bo za njim žaloval še dolgo časa.</p> <p>V Uvodu se razkrijeta kraj in čas dogajanja. Gre za dogajanje na Ajdovskem gradcu pri Bohinjski Bistrici v 8. stoletju, v času pokristjanjevanju Karantancev. Boj se odvija med pogani s Črtomirom na čelu in krščanskimi Korošci, ki jih vodi Valjhun. V prvem spopadu je veliko vojakov pobitih in preostanek Črtomirove pobegne v Bohinj, a jih Karantanci odkrijejo. V zaklonišču Črtomirovi vojski zmanjka zalog in pričnejo stradati. Črtomir se odločil, da se bo bojeval, ker pravi, da raje umre ponosen, kot da živi kot suženj. Razmišlja spletkarsko, saj namerava Valjhunovo vojsko pobiti v spancu. Vendar ima Valjhun je enako strategijo. Poganska vojska pade, Črtomir pa preživi. Valjhun ga išče med trupli, a zaman.</p> <p>V Krstu Prešeren opisuje Črtomirov krst. Poraz ga žene v samomor, a ga spomin na Bogomilo, njegovo ljubico, ustavi. Zaljubljenca se nato srečata in Bogomila predlaga Črtomiru, naj se krsti in s tem konča vse boje. Črtomir to tudi stori in pokristjanjen odide v samostan.</p>	<ul style="list-style-type: none">▪ Poleg te vrste pesnitve (zgodovinsko-epska) lahko tudi rečemo, da je pesem domovinska, saj se odvija na slovenskem ozemlju.▪ Matija Čop in France Prešeren sta bila zelo povezana. Oba pripadata istemu literarnemu toku: romantiki.▪ V Uvodu sta glavni osebi Valjhun in Črtomir, ki tudi po boju obstaneta. Opisan je tudi zadnji spopad med njima, a se Črtomir vda in se pokristjani.▪ Zadnji dve kitici umirita napetost, saj opisujeta posledice boja.▪ Glavno sporočilo Uvoda je izraženo v Črtomirovem govoru: "Bolje je umreti za svobodo, kot ostati živ in biti suženj."▪ Pokaže se tudi podobnost med vodjema. Oba sta razmišljala zahrbtno, saj sta hotela nasprotnika ubiti med spancem. Ta podobnost tudi drugi "vrh" pesnitve.▪ V zadnjem delu pesnitve se tudi pokaže Prešernovo eksperimentiranje s pesništvom. Skušal je uvesti tudi druge zvrsti in sicer dramatiko. Dialog med Bogomilo, Črtomirom in duhovnikom spominja na antično-grške drame.

B: Odgovori na vprašanja

1. Zakaj je Krst pri Savici posvečen Matiji Čopu?

Pesnitev je namenjena Matiji Čopu, ker Prešeren želi pojasniti to, da je pesem ustvarjalno dejanje, s katerim si je pesnik opomogel od dveh velikih življenjskih udarcev. Ta udarca pa sta smrt Matije Čopa in Julijina ljubezenska zavrnitev.

2. Analizirajte uvodni sonet in opišite njegovo poglobitno idejo.

Sonet ni sestavni del besedila. Prešeren je hotel pojasniti nastanek pesnitve, torej kaj ga je navdihnilo in spravilo k pisanju pesmi. V njem najdemo tri poglobitne teme, ki se tudi pojavijo v sami pesnitvi: ljubezensko, pesniško in bivanjsko.

3. Kaj veste o nastanku pesnitve?

Pesem je nastala na podlagi dveh Prešernovih življenjskih udarcev. Ena od njih je smrt Matije Čopa, ki se pokaže v uvodnem sonetu. Drugi je Julijina zavrnitev njegove ljubezni. Prešeren je oba motiva smrti in ljubezni v pesnitvi tudi prikazal; prvi motiv je jasno prikazan s smrtjo njegovih vojakov, ljubezen pa se kaže v Krstu, ko Črtomir sreča svojo ljubico Bogomilo.

4. Razčlenite kompozicijo Uvoda na posamezne enote!

Uvod lahko razčlenimo na tri enote. Prva enota je najobsežnejša in opisuje okoliščine pred bojem - brezupno obkoljenost, ki jo opisuje prvih deset kitic. Drugi del zajema Črtomirov govor, kjer se odloči za nočni napad. Ta del sestavlja sedem kitic. Tretjo enoto sestavlja devet kitic in opisuje poslednji boj med pogani in kristjani.

5. Kaj je poglobitna ideja Uvoda?

Poglobitna ideja Uvoda je izražena v Črtomirovem govoru: »Bolje je umreti za svobodo, kot ostati živ in biti suženj.« Tu zagovarja domovino, svobodo in pravico. V tem delu tudi napoveduje miselnost Slovencev glede domovinskega ponosa.

6. Opišite Črtomirov značaj, kot se kaže v Uvodu.

Črtomir je dober govorec, saj spretno in trezno pojasni celotno situacijo. Ničesar ne olepšuje ali popači. Njegove retorične sposobnosti so odlične, saj zna dobro prepričati ljudi, katerim govori. Jasno je tudi, da Črtomir vsakomur pusti svobodno pot in mu da pravico, da izrazi svoje mišljenje. Zato je na nek način demokratičen in s tem izraža moč slovenskega duha.

7. Kakšni so Črtomirovi razlogi za umik iz boja? Kako se ta umik sklada z njegovim značajem?

Črtomir je že v prvem boju doživel veliko izgubo vojakov. Ker ne želi doživeti poraza, pobegne v Bohinj in tam najde zatočišče. Ta odločitev se mi zdi precej neskladna glede na njegov značaj, saj se Črtomir sprva prikaže kot močna in pogumna osebnost, potem se pa pokaže njegov notranji strah. Ta notranja razdvojenost je lahko simbolično tudi razlog, zakaj je krščanstvo na koncu prevladalo.

8. Opišite razlike v zgradbi Uvoda in Krsta.

Uvod in Krst se razlikujeta predvsem v notranji zgradbi.

Uvod je epski, saj govori o poslednjem boju med kristjani in pogani. Epski značaj se zruši v zadnjih dveh kiticah, ki dogajanje umirita, saj Črtomir pobegne v Bohinj. Dogodki so v Uvodu prikazani v ustreznem časovnem zaporedju, zato ima Uvod sintetično zgradbo.

V Krstu prevladujejo prvine lirike in dramatike. Črtomir izgubi vse upanje, zato išče tolažbo v ljubezni. Na koncu niti ta ne pomaga več in šele takrat je popolnoma poražen. Tu se kažejo posledice že prej izvršenega dejanja, zato ima Krst analitično zgradbo. Krst je tudi obsežnejši od Uvoda, saj Uvod vsebuje 25, Krst pa sestavlja 53 kitic. Razlikujeta se tudi v zgradbi kitic. Uvod je sestavljen iz tercijn, primernih za hitro pripoved, Krst pa iz stanc, ki ustrezajo za pojasnitev momentov v življenjski drami.

9. Razčlenite zgradbo Krsta.

Krst, tako kot Uvod, lahko razčlenimo na tri dele. Prvi del predstavlja Črtomira in njegov boj. Ta del sestavlja dvajset stanc. Druga enota je dialog med Bogomilo in duhovnikom, ki vsebuje sedemnajst stanc. Tretji in zadnji del pesnitve opisuje duhovnikov dostop do krsta in Črtomirovo pokristjanjenje. Ta del vsebuje šestnajst stanc.

10. Opišite Črtomirov značaj, kot se kaže v Krstu. Ali opazite razliko s tistim v Uvodu?

Krst je za Črtomirov značaj prelomnica, saj se pokaže kot čisto drugo osebnost. Vodja poganov postane občutljivejši, bolj dramatičen, duševno razdvojen in bolj razmišljujoč. Vse to je nasprotno Črtomirovem značaju v Uvodu. V njem je prikazan kot močna, prepričljiva in pogumna osebnost, ki se o svoji naslednji potezi hitro odloči.

11. Opišite Bogomilin značaj. Ali ostaja ves čas enak ali se spreminja?

Bogomila je Črtomirova ljubica. Je prepričljiva, verujoča vendar je tako kot Črtomir, notranje razdvojena. Njen smisel je ljubezenski, a ponazarja versko spreobrnitev. Torej se njen značaj skozi pesnitev spreminja.

12. Zakaj se Črtomir odloči za samomor in kaj ga odvrne od tega?

V Krstu je Črtomirova vojska premagana, kar pomeni, da je krščanstvo zavladovalo. Ker se Črtomir ne strinja s krščanskimi ideali, se odloči za samomor, a spomin na njegovo ljubico Bogomilo ga od tega odvrne.

13. Raziščite razloge za Bogomilino spreobrnitev h krščanstvu.

Med Črtomirovim razmišljanju o samomoru ob Bohinjskem jezeru, privesla ribič ki mu pove, da ga bo odpeljal k Bogomili. Ob slapu Savica mu Bogomila pripoveduje, da je postala kristjanka samo zaradi njega. Namreč zaobljubila se je devici Mariji, da se bo spreobrnila h krščanstvu, če se Črtomir živ vrne iz boja. Verjame tudi v posmrtno življenje in s tem v ponovno združitve s Črtomirov v onostranstvu. Zato se je h krščanstvu spreobrnila iz ljubezni.

14. Kakšno je Črtomirovo razmerje do vere? Opredelite se do njegove odločitve.

Ko Bogomila pojasni svojo situacijo Črtomiru, je njegovo življenje postavljeno pred težko odločitev. Črtomir se zaveda, da bo s spreobrnitvijo končal vse krvave boje med poganstvom in krščanstvom. Zato se odloči za spreobrnitev in gre v Oglejski samostan, Bogomila pa ostane srečna v veri, da ju čaka skupno posmrtno življenje.